

Hình học - Bài 5: Đường tròn nội tiếp, bàng tiếp tam giác (Bài tập)

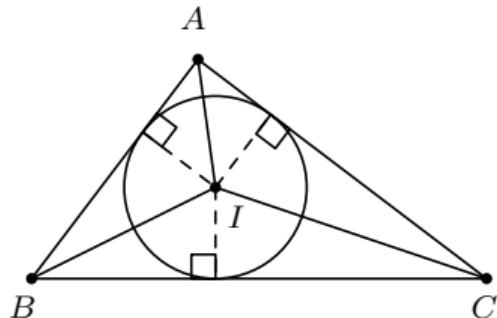
Nguyễn Thành Phát

Lớp 9 (chuyên) - Trung tâm Thành Nhân

12/2022

Bài 1

Cho $\triangle ABC$ vuông tại A có diện tích bằng 24cm^2 và $BC = 10\text{cm}$. Tính bán kính của đường tròn nội tiếp.

Lời giải

Đặt r bán kính của đường tròn nội tiếp thì

$$S_{ABC} = S_{IBC} + S_{ICA} + S_{IAB} = \frac{r(a+b+c)}{2}.$$

Theo đề thì

$$\begin{cases} bc = 2S_{ABC} = 48 \\ b^2 + c^2 = BC^2 = 100 \end{cases} \Rightarrow b + c = \sqrt{b^2 + c^2 + 2bc} = 14.$$

Do vậy $r = \frac{2S_{ABC}}{a+b+c} = \frac{2 \cdot 24}{10+14} = 2$.

Chú ý

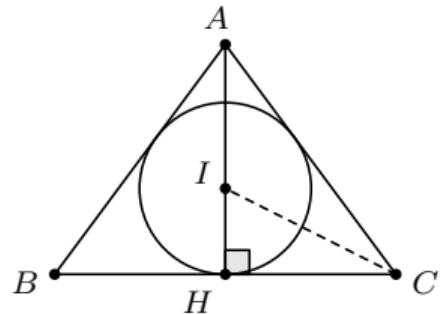
$\triangle ABC$ có r là bán kính đường tròn nội tiếp thì

$$S_{ABC} = \frac{r(AB + BC + CA)}{2}.$$

Bài 2a

Cho $\triangle ABC$ có $AB = AC = 40\text{cm}$ và $BC = 48\text{cm}$.

Gọi O, I theo thứ tự là tâm đường tròn ngoại tiếp, nội tiếp của tam giác. Tính bán kính đường tròn nội tiếp.

Lời giải.

Kẻ $AH \perp BC$, tính được $AH = 32$. Vì CI là tia phân giác $\widehat{ACH}$ nên

$$\frac{IH}{CH} = \frac{AI}{AC} \iff \frac{IH}{24} = \frac{32 - IH}{40}.$$

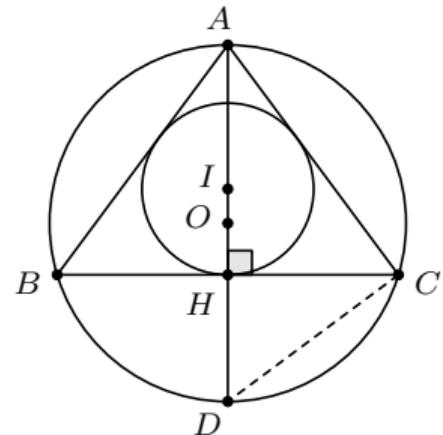
Tính được $IH = 12$ (cm).

□

Bài 2

Tính

- b) Bán kính đường tròn ngoại tiếp,
- c) Khoảng cách OI .

Lời giải.

- b) Kẻ đường kính AD của (O) . Áp dụng hệ thức lượng cho $\triangle ACD$ vuông tại C có đường cao CH thì

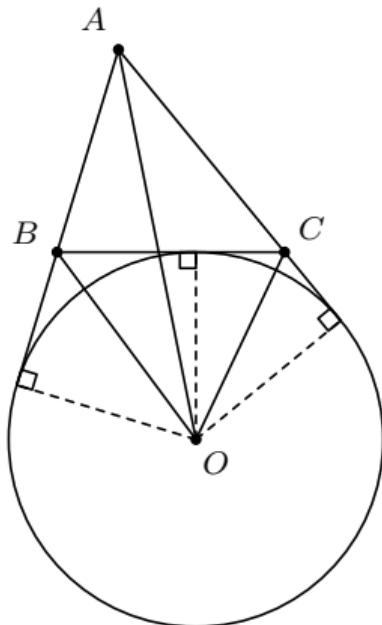
$$AD = \frac{AC^2}{AH} = 50 \implies OA = 25 \text{ (cm)}.$$

- c) Vì $OH = AH - OA = 7$ nên

$$OI = IH - OH = 5 \text{ (cm)}.$$

Bài 3a

Chứng minh rằng $S = R_a(p - a) = R_b(p - b) = R_c(p - c)$.

Lời giải.

Gọi O là tâm đường tròn bàng tiếp góc A . Có

$$\begin{aligned}S &= S_{ABO} + S_{ACO} - S_{BCO} \\&= \frac{1}{2}R_a(c + b - a) \\&= R_a\left(\frac{a + b + c}{2} - a\right) \\&= R_a(p - a).\end{aligned}$$

Tương tự thì $S = R_b(p - b) = R_c(p - c)$. □

Bài 3b

Chứng minh rằng $\frac{1}{r} = \frac{1}{R_a} + \frac{1}{R_b} + \frac{1}{R_c}$.

Lời giải.

Theo câu a thì $\frac{1}{R_a} = \frac{p-a}{S}$. Hoàn toàn tương tự có được

$$\begin{aligned}\frac{1}{R_a} + \frac{1}{R_b} + \frac{1}{R_c} &= \frac{p-a}{S} + \frac{p-b}{S} + \frac{p-c}{S} \\&= \frac{3p - (a+b+c)}{S} \\&= \frac{a+b+c}{2S} \quad (\text{vì } a+b+c = 2p) \\&= \frac{1}{r}.\end{aligned}$$

Bài 3c

Chứng minh rằng $\frac{1}{R_a} = \frac{1}{h_c} + \frac{1}{h_b} - \frac{1}{h_a}$.

Lời giải.

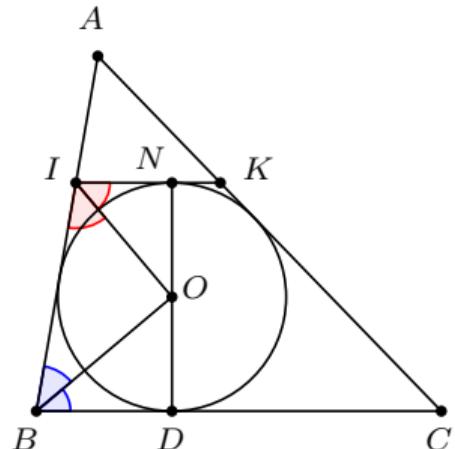
Chú ý rằng $h_a a = h_b b = h_c c = 2S$. Biến đổi

$$\begin{aligned}\frac{1}{h_c} + \frac{1}{h_b} - \frac{1}{h_a} &= \frac{c}{2S} + \frac{b}{2S} - \frac{a}{2S} \\ &= \frac{p-a}{S} \\ &= \frac{1}{R_a}.\end{aligned}$$

Bài 4a

Đường tròn (O, r) nội tiếp $\triangle ABC$ và tiếp xúc BC tại D . Vẽ đường kính DN của (O) , tiếp tuyến tại N của (O) cắt AB, AC lần lượt tại I, K . Chứng minh rằng $NI \cdot DB = NK \cdot DC = r^2$.

Lời giải.

Vì $IN \parallel BD$ (cùng vuông góc ND) nên

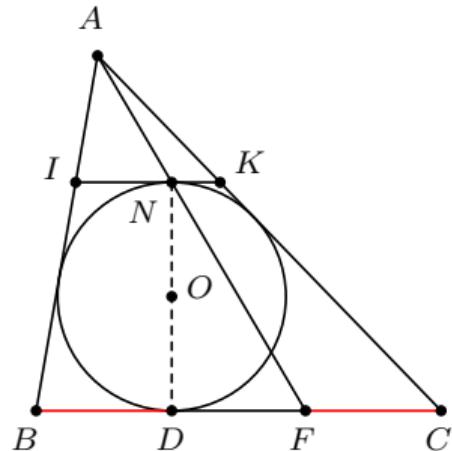
$$\widehat{NIB} + \widehat{IBD} = 180^\circ \implies \widehat{NIO} + \widehat{OBD} = 90^\circ.$$

Do đó $\widehat{NIO} = \widehat{BOD}$ (cùng phụ $\widehat{OBD}$), suy ra $\triangle NIO \sim \triangle DOB$ (g.g). Do đó

$$\frac{NI}{NO} = \frac{DO}{DB} \implies NI \cdot DB = NO \cdot DO = r^2.$$

Bài 4b

Gọi F là giao điểm AN với BC , chứng minh $BD = CF$.

Lời giải.

Từ câu a có được

$$\frac{NK}{BD} = \frac{NI}{CD} = \frac{NK + NI}{BD + CD} = \frac{IK}{BC}.$$

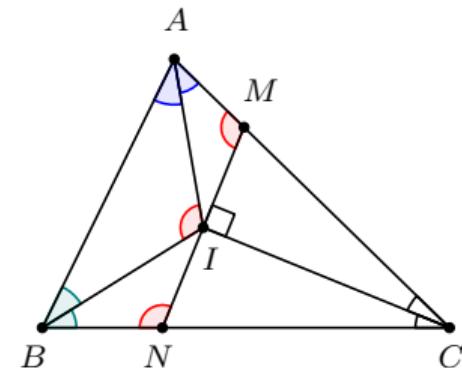
Mặt khác vì $IK \parallel BC$ nên

$$\frac{NK}{CF} = \frac{AK}{AC} = \frac{IK}{BC}.$$

Do vậy $BD = CF$. □

Bài 5a

Cho $\triangle ABC$ có đường tròn nội tiếp (I). Đường vuông góc với CI tại I cắt AC, AB theo thứ tự ở M, N . Chứng minh rằng $AM \cdot BN = IM^2 = IN^2$.

Lời giải.

Chứng minh được

$$\widehat{AMI} = \widehat{AIB} = \widehat{INB} \left(= 90^\circ + \frac{\widehat{C}}{2} \right).$$

Do đó $\triangle IMA \sim \triangle BIA$ (g.g) và $\triangle BIA \sim \triangle BNI$ (g.g). Suy ra $\triangle IMA \sim \triangle BNI$

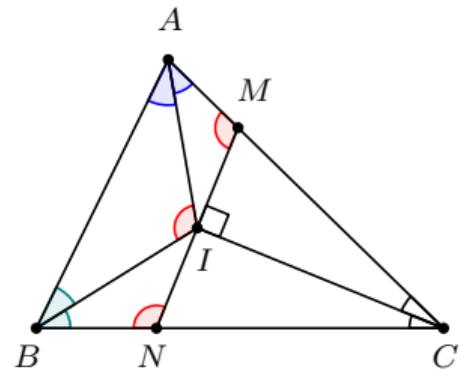
$$\Rightarrow \frac{IM}{BN} = \frac{AM}{IN} \Rightarrow AM \cdot BN = IM \cdot IN.$$

Mà $IM = IN$ nên $AM \cdot BN = IM^2 = IN^2$.

□

Bài 5b

Chứng minh rằng $\frac{IA^2}{bc} + \frac{IB^2}{ca} + \frac{IC^2}{ab} = 1$.

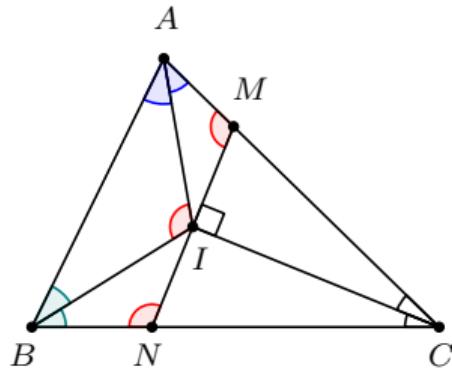

Lời giải

Vì $\triangle IMA \sim \triangle BIA$ nên

$$IA^2 = AB \cdot AM \implies \frac{IA^2}{bc} = \frac{AM}{b}.$$

Tương tự thì $\frac{IB^2}{ca} = \frac{BN}{a}$.

Lời giải
Biến đổi

$$\begin{aligned}
 IC^2 &= CM^2 - IM^2 \\
 &= CM \cdot CN - AM \cdot BN \text{ (câu a)} \\
 &= (b - AM)(a - BN) - AM \cdot BN \\
 &= ab - aAM - bBN.
 \end{aligned}$$

Do vậy

$$\frac{IC^2}{ab} = 1 - \frac{AM}{b} - \frac{BN}{a} = 1 - \frac{IA^2}{bc} - \frac{IB^2}{ca}.$$

Vậy có được đẳng thức cần chứng minh.